

## BUXGALTERIYA HISOBINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING O'RNI

U.A.Shirinov – SamISI, PhD

D.Hamidov – SamISI, magistr

**Annotatsiya:** Maqolada buxgalteriya hisobini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni, zarurati, uning yaxshi va yomon tomonlari haqida bayon qilingan.

**Kalit so'zlar:** buxgalteriya hisobi. raqamli texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot, moliyaviy hisobot, xo'jalik hisobi.

**Аннотация:** В статье описывается роль и необходимость цифровых технологий в развитии бухгалтерского учета, а также его положительные и отрицательные стороны.

**Ключевые слова:** бухгалтерский учет. цифровые технологии, цифровая экономика, финансовая отчетность, хозяйственный учет.

**Abstract:** The article describes the role and necessity of digital technologies in the development of accounting, as well as its good and bad aspects.

**Key words:** accounting. digital technologies, digital economy, financial reporting, economic accounting.

Raqamlashtirishning so'nggi tendensiyalari inson hayotining barcha jabhalariga o'z ta'sirini o'tkazmoqda, chunki ular yangi yondashuvlarni izlash va axborot ishlab chiqarish tizimini takomillashtirishga xizmat qilmoqda. Har qanday tashkilot faoliyatining natijalari ko'p jihatdan uni qabul qilish va qayta ishlash jarayonini tashkil etishga bog'liq. Axborot qanchalik ishonchli bo'lsa, uni olish tezligi shunchalik yuqori bo'lsa, boshqaruvning samarali boshqaruvni ta'minlash imkoniyatlari shunchalik ko'p bo'ladi.

Korxonani boshqarish tizimining markaziy tarkibiy qismi buxgalteriya hisobi tizimi, xususan, buxgalteriya hisobidir. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi, biznes jarayonlari va butun biznes-axborot muhitining murakkablashishi buxgalteriya hisobi uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etadi. Zamonaviy axborot texnologiyalari inson omilining salbiy ta'sirini minimallashtirish, axborot to'plash jarayonini tezlashtirish, uni qayta ishlash va saqlash tezligini, hajmini oshirish, shuningdek, xarajatlarni kamaytirish va shu orqali biznesni raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi. Shuningdek, axborot texnologiyalari moliyaviy hisobotlarda taqdim etilgan ma'lumotlarning ishonchliligini oshirishga, ularni yo'qotish xavfini kamaytirishga yordam beradi, buning natijasida moliyaviy hisobotlar kompaniyaning iqtisodiy va moliyaviy holati haqida to'liqroq tasavvur beradi.

Shunday qilib, biz Rossiyada hozirgi vaqtda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarini raqamlashtirishga, jumladan, buxgalteriya hisobi jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etishga e'tibor qaratilmoqda, degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bu fakt ushbu maqolaning dolzarbligini tasdiqlaydi, uning maqsadi korxonalarda buxgalteriya hisobini oson va samaraliroq qilishga yordam beradigan texnologiyalarni ko'rib chiqishdir.

Iqtisodiyotni raqamlashtirish natijasida buxgalteriya hisobining quyidagi usullaridan foydalanish mumkin:

- 1c, axapta kabi dasturlar bazasiga ulanish orqali ishlash. yelkan, elba;
- bulutli texnologiyalardan foydalanish: Google drive, Yandex drive, Onedrive, dropbox;
- blokcheyn texnologiyasidan foydalanish.

Buxgalteriya hisobida har bir texnologiyadan foydalanishning ijobiy va salbiy tomonlari mavjud.

1c, axapta, sail, elba kabi dasturlar buxgalterlarga buxgalteriya hisobining o'zaro bog'liq sohalarini boshqarish, boshqaruv xodimlari bilan bog'liq ma'lumotlarga ega bo'lish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish ma'lumotlarni qo'lda qayta ishlashga nisbatan buxgalterlarning ishini sezilarli darajada osonlashtiradi. Qo'lda avtomatlashtirilgan buxgalteriya jarayonining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- birlamchi hujjatlar rekvizitlarini avtomatik to'ldirish;
- katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash;
- foydalanuvchilarga ma'lumotlarni turli shakllarda taqdim etish imkoniyatlari mavjudligi;
- hisobotlarni tayyorlash;
- ortiqcha qog'oz sarfining yo'qligi;
- boshqaruv va quyi bo'g'inlar, tashkiliy bo'linmalar o'rtasida tezkor axborot almashinuvi;
- arifmetik xatolarni bartaraf etish;
- hokimiyat va banklar bilan onlayn muloqot foydalanuvchiga qonun hujjatlaridagi o'zgarishlarga tezkor javob berish imkoniyatini beradi [4].

Raqamlashtirishda foydalanilgan yana bir texnologiya bu blokcheyn texnologiyasidir.

Blokcheyn - ma'lum qoidalarga muvofiq tuzilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan bloklarning uzluksiz ketma-ket zanjiri. Bloklar orasidagi bog'lanish nafaqat raqamlash, balki har bir blokda o'z yig'indisi va oldingi blokning yig'indisi mavjudligi bilan ham ta'minlanadi. Blokdagi ma'lumotlarni o'zgartirish uchun siz keyingi barcha bloklarni tahrirlashingiz kerak. Ko'pincha blok zanjirlarning nusxalari turli xil kompyuterlarda mustaqil ravishda saqlanadi. Bu ko'plab kompyuterlar o'rtasida taqsimlangan markazlashtirilgan boshqaruvsiz yagona ma'lumotlar bazasi. Blokcheyn ko'pincha "tarqatilgan ma'lumotlar bazasi" deb ataladi.

Rossiyalik iqtisodchilar Emelyanov N. V. va Yermilova Yu. Va blokcheyn kabi texnologiyalar buxgalteriya hisobi usulida, shuningdek, buxgalteriya hisobi tizimida taraqqiyotning zaruriy sharti hisoblanadi. Korxonalar taqsimlangan va o'zaro bog'langan buxgalteriya axboroti tizimi sifatida taqdim etilgan yagona daftarda muomala yozuvlarini qayd etishi va saqlashi mumkin. Ma'lumotni soxtalashtirish va yo'q qilish imkoniyati tarqatish tizimi va kriptografik himoya tufayli deyarli imkonsiz bo'lib qoladi. Bunday tizim "uch tomonlama yozish" deb ataladi [5].

Buxgalteriya hisobi tizimiga blokcheyn texnologiyasini joriy qilishda tashkilot kontragentlar bilan inventarizatsiya qilishning hojati yo'q, chunki debitorlik va

kreditorlik qarzlarning shakllanishi va hisobdan chiqarilishi bitimni tuzishda bir vaqtning o'zida baholanadi. Buxgalterning roli sotib olingan yoki o'tkazilgan aktivlarni to'g'ri tasniflash va tegishli daromad yoki xarajatlarni hisobga olishdan iborat, real vaqt rejimida buxgalteriya hisobi, soliq to'lashdan bo'yin tovlash mumkin emas, chunki barcha operatsiyalar raqamlashtirilgan [4].

Bugungi kunda eng mashhur raqamli texnologiyalardan biri bulutli hisoblashdir. Bulutli hisoblash - bu ma'lumotlar tarmoqdagi bir nechta taqsimlangan serverlarda saqlanadigan va mijozlar foydalanishi uchun taqdim etilgan Internet saqlash modeli. Ushbu texnologiyadan foydalanishning o'ziga xos xususiyati shundaki, tashkilot qimmat uskunalarni sotib olishi, unga texnik xizmat ko'rsatish uchun mutaxassislarni yollashi yoki maxsus dasturlarni o'rnatishi shart emas. Bulutli xizmatlardan foydalanish uchun siz shunchaki internetga kirishingiz kerak. Bulutli texnologiyalarning eng oddiy misoli virtual xotira, ya'ni Google drive, Yandex drive, Onedrive, dropbox.

A. P. Krulikovskiy, T. S. Taratuxinalar, onlayn buxgalteriya hisobi yoki Internet-buxgalteriya xizmatlarini ko'rsatuvchi tashkilotlar bulutli texnologiyalardan foydalangan holda xizmatlar ko'rsatishini ta'kidlaydilar [6].

Bulutli texnologiyalardan foydalanganda har qanday qurilmadan (noutbuk, planshet, mobil qurilma) foydalanish mumkin, foydalanuvchi o'zi uchun kerakli funksiyalarni (ulanish tezligi, xotira hajmi, hisoblash quvvati, shuningdek, bulutni ijaraga olish vaqti) mustaqil ravishda tanlashi mumkin. ) va kerakli paketni to'lang.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, iqtisodiyotni raqamlashtirish jahon bozoriga chiqishning asosiy omillaridan biridir. Raqamli iqtisodiyot buxgalteriya hisobi foydalanuvchilarining imkoniyatlarini kengaytiradi, buxgalteriya hisobi sifati va samaradorligini oshiradi, buxgalteriya xizmatlarining turli turlarini integratsiyalashuviga zamonaviy innovatsion yondashuvlarni shakllantiradi.

### **Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati**

1. Ayupov, R. H., & Boltaboeva, G. R. (2020). Raqamli iqtisodiyot asoslari. *Darslik. T575*.
2. Gulizahro, T., Hurriyat, M., Oydinoy, N., Umida, N., & Muxlisa, O. (2023, April). raqamli iqtisodiyot sharoitida "1c: buxgalteriya hisobi". In " *Conference on Universal Science Research 2023*" (96-98).
3. Faxriddin B., Suhrobjon H. Rivojlanayotgan iqtisodiyotda axborot texnologiyalarining ahamiyati //образование наука и инновационные идеи в мире. – 2023. –С. 62-65.
4. Pardaboyevich X. S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida operativ hisobdagi o'zgarishlar //Proceedings of International Educators T. 2. – №. 6. – С. 46-49.
5. Ahmadjonov, O., Abdullayev, A., Mamayusupov, M., & Umarjonov, O. (2021). Raqamli iqtisodiyotda boshqaruv muammolari. *Science and Education*, 636-642.

6. Oblokulovich, K. S., & Shuxratovna, M. S. (2023). Raqamli iqtisodiyotda xizmatlar sohasini rivojlantirishning ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati. *образование инновационные идеи в мире*, 23(6), 45-51.